

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W KRAKOWIE**

RKR-61-1/06/DN- 5 /07

Kraków, dn. 14 marca 2007 r.

DECYZJA Nr RKR - 23/2007

Na podstawie art. 23e ust. 1 i 2 w związku z art. 23a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 244, poz. 2080 ze zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. nr 18, poz. 172 ze zm.), po przeprowadzeniu - z urzędu - postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów –

uznaje się za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów praktykę stosowaną przez Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Stalowej Woli, polegającą na stosowaniu w § 11.1 wzorca umowy o warunkach stacjonarnych studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli oraz we wzorcu umowy o warunkach stacjonarnych studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli postanowienia w brzmieniu:

„Student zobowiązuje się do grupowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków przez cały okres studiów i zapłaty składki ubezpieczeniowej ustalonej przez towarzystwo ubezpieczeniowe przed rozpoczęciem nauki, w każdym roku akademickim”

co stanowi naruszenie przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. nr 124, poz. 1152 ze zm.) **i jednocześnie stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 17 stycznia 2007 r.**

Uzasadnienie

W okresie od 3 listopada 2006 r. do 9 stycznia 2007 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura Urzędu w Krakowie (dalej „Prezes UOKiK”) przeprowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalenie, czy zapisy zawarte we wzorach umów zawieranych ze studentami na podstawie art. 160 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2005 r. nr 164, poz. 1365 ze zm.) i w regulaminach studiów, stosowanych przez Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Stalowej Woli (dalej też „Uczelnia”), nie stanowią niedozwolonych postanowień umownych określonych przepisami Kodeksu cywilnego oraz czy nie stanowią naruszenia uzasadniającego wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

W toku postępowania wyjaśniającego Uczelnia przedłożyła:

- wzór umowy o warunkach niestacjonarnych studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli,

- wzór umowy o warunkach stacjonarnych studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli,
- Regulamin studiów w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli.

W wyniku analizy ww. dokumentów stwierdzono, iż wzory umów zawierają w §11.1 zapis, w myśl którego Uczelnia narzuca studentom obowiązek ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków. Prezes UOKiK uznał, iż powyższe działania mogą nosić znamiona działania bezprawnego, a tym samym mogą naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Uwzględniając powyższe, w dniu 11 stycznia 2007 r., postanowieniem Nr RKR-14/2007, zostało wszczęte postępowanie w sprawie stosowania przez Wyższą Szkołę Ekonomiczną w Stalowej Woli praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu we wzorcu umowy o warunkach niestacjonarnych studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli oraz we wzorcu umowy o warunkach stacjonarnych studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli postanowienia o treści:

§ 11.1. „Student zobowiązuje się do grupowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków przez cały okres studiów i zapłaty składki ubezpieczeniowej ustalonej przez towarzystwo ubezpieczeniowe przed rozpoczęciem nauki, w każdym roku akademickim” - co może stanowić naruszenie art. 23a powołanej na wstępie ustawy.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania Uczelnia oświadczyła, iż odstępuje od stosowania w umowach kwestionowanego postanowienia. Uczelnia podała, że w miejsce tego zapisu wprowadzono postanowienie o treści: „Student ma możliwość dobrowolnego przystąpienia do grupowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków prowadzonego przez WSE z wybranym towarzystwem ubezpieczeniowym”.

Jednocześnie Uczelnia przedłożyła „Decyzję Nr 1/2007 Rektora Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Stalowej Woli z dnia 17 stycznia 2007 r. w sprawie zapisu w umowach o warunkach studiów w WSE w Stalowej Woli dotyczącego zobowiązania się studentów do grupowego ubezpieczenia od następstw nieszczęśliwych wypadków”.

Zgodnie z ww. decyzją:

- udział studentów w grupowym ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków jest dobrowolny – na podstawie indywidualnej deklaracji,
- w przypadku studentów, którzy do tej pory nie zapłacili składki na grupowe ubezpieczenie – Uczelnia odstępuje od egzekwowania tego obowiązku,
- Uczelnia odstępuje od obowiązku, o którym mowa w § 11.1 umowy w odniesieniu do studentów na kolejnych latach studiów – po upływie obecnego okresu ubezpieczenia, tj. od 1 października 2007 r.

Prezes UOKiK ustalił, co następuje:

Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu jest uczelnią niepubliczną, wpisaną do Rejestru uczelni niepublicznych i związku uczelni niepublicznych, prowadzonego przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nr 109. Jednym z podstawowych zadań uczelni jest kształcenie studentów w celu ich przygotowania do

pracy zawodowej. Kształcenie odbywa się odpłatnie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych.

Zgodnie z art. 160 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym, organizację i tok studiów oraz związane z nimi prawa i obowiązki studenta określa regulamin studiów. Natomiast, zgodnie z ust. 3 tego przepisu, warunki odpłatności za studia określa umowa zawarta między uczelnią a studentem w formie pisemnej.

Stosowane przez Uczelnię wzorce umów *o warunkach niestacjonarnych i stacjonarnych studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Stalowej Woli* są wzorcami umownymi w rozumieniu art. 384 k.c., którego postanowienia są bezpośrednio stosowane w umowach, jakie Uczelnia zawiera ze studentami. Odpłatne świadczenie usług edukacyjnych ma charakter umowy, do której stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, zgodnie z art. 750 k.c. Umowa ta jest umową wzajemną, w której świadczeniem głównym są usługi edukacyjne, za które konsument uiszcza opłaty. Występują w niej zatem dwie strony: Uczelnia i student.

Studenci, z którymi Uczelnia zawiera umowy o odpłatne świadczenie usług edukacyjnych, są konsumentami w rozumieniu art. 22¹ Kodeksu cywilnego, tj. osobami fizycznymi dokonującymi czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z ich działalnością zawodową lub gospodarczą.

Natomiast Uczelnia jest traktowana jako przedsiębiorca, tj. podmiot świadczący odpłatnie usługi edukacyjne, którego działalność ma charakter gospodarczy. Stanowisko to potwierdza również orzecznictwo Sądu Najwyższego (wyrok SN z 7.04.2004 r. sygn. akt III SK 22/2004) oraz orzecznictwo Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (wyrok z 28.09.2005 r. sygn. akt XVII AmC 18/05; wyrok z 12.12.2005 r. sygn. akt XVII AmC 80/2004).

W świetle art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (są to tzw. niedozwolone postanowienia umowne). Jak stanowi § 3 tego przepisu, nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu; w szczególności odnosi się to do postanowień umowy przyjętych ze wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta.

Mając powyższe na uwadze, Prezes UOKiK zważył, co następuje:

Treść art. 1 ust. 1 *ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz. U. z 2005 r. nr 244, poz. 2080 ze zm.)* – zwanej dalej „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów” – wskazuje, że jej przepisy mają zastosowanie wyłącznie do ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów, podejmowanej w interesie publicznym. Zatem warunkiem koniecznym do uruchomienia instrumentów określonych w tej ustawie jest zaistnienie takiego stanu faktycznego, w którym działania przedsiębiorców naruszają jej przepisy i jednocześnie stanowią zagrożenie dla interesu publicznego bądź też naruszają ten interes.

Niniejsze postępowanie dotyczy stosowanych przez Uczelnię wzorców umów. Wzorce te mają zastosowanie przy zawieraniu – wymaganych prawem – umów ze studentami. Dotyczą one zatem obecnych i wszystkich potencjalnych studentów Uczelni, co oznacza, że mogą mieć zastosowanie do nieokreślonego z góry kręgu adresatów. Zatem niniejsze postępowanie prowadzone było w interesie publicznym.

Art. 23a ust. 1 zd. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Zgodnie z ust. 2 tego przepisu, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, o których mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c., naruszenie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 23a ust. 2 precyzuje zatem klauzulę generalną zawartą w ust. 1, poprzez egzemplifikację najczęściej występujących form zjawiskowych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zauważyć należy, iż nie jest to katalog zamknięty.

Aby było możliwe stwierdzenie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, niezbędne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek, tj.:

- działania przedsiębiorcy muszą nosić znamiona bezprawności,
- działania te muszą naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Przesłanka bezprawności

Postanowienie z § 11.1 wzorów umów ustanawia dla studenta obowiązek ubezpieczenia się od następstw nieszczęśliwych wypadków na cały okres nauki.

W polskim ustawodawstwie ubezpieczenie obowiązkowe zostało uregulowane *ustawą z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. nr 124, poz. 1152 ze zm.)*. Zgodnie z art. 3 ust. 1 tej ustawy, ubezpieczeniem obowiązkowym jest ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej podmiotu lub ubezpieczenie mienia, jeżeli ustawa lub ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską umowa międzynarodowa nakłada obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia.

Zgodnie z art. 4 ww. ustawy ubezpieczeniami obowiązkowymi są: ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych, ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej rolników, ubezpieczenie budynków wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz ubezpieczenia wynikające z przepisów odrębnych ustaw i ratyfikowanych umów międzynarodowych.

Ubezpieczenie studentów od następstw nieszczęśliwych wypadków nie jest zatem obowiązkowe. O przystąpieniu do tej formy ubezpieczenia, a także o wyborze towarzystwa ubezpieczeniowego decydują sami zainteresowani. Odmowa zawarcia ubezpieczenia i płacenia składek z tytułu ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków nie może rodzić dla studenta jakichkolwiek negatywnych skutków ze strony Uczelni.

Jednocześnie można wskazać, że na stronach internetowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego umieszczony został komunikat w tej sprawie, w którym podano, że zgodnie ze stanowiskiem Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych, ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków uczniów i studentów nie ma statusu ubezpieczenia obowiązkowego.

Skoro żaden przepis prawny nie stanowi, że ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków jest obowiązkowe, to Uczelnia nie może nałożyć na studenta takiego obowiązku. Zatem zapis z § 11.1 wzorów umów stoi w sprzeczności z *ustawą z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu*

Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych i tym samym jest bezprawny.

Jednocześnie można wskazać, iż powyższe narusza zasadę swobody umów zawartą w art. 353¹ k.c. Zgodnie z tym przepisem, strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Swoboda umów wyraża się w tym, że strony same decydują czy w ogóle chcą zawrzeć umowę, z kim chcą ją zawrzeć i jaką ma ona przybrać treść. Należy więc stwierdzić, iż zapis stosowany przez Uczelnię narusza tę zasadę poprzez narzucenie studentowi obowiązku zawarcia umowy ubezpieczenia.

Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów

Stosowany przez Uczelnię wzorec umowy wykorzystywany jest przy zawieraniu umów ze studentami. Stroną takiej umowy są zarówno wszyscy aktualni studenci Uczelni, jak i wszyscy przyszli (potencjalni). Zatem krąg adresatów takiego wzorca nie jest z góry określony. Biorąc pod uwagę, że student podejmujący odpłatną naukę na Uczelni nie ma wpływu na zapisy zawieranej z nim umowy, należy uznać, że nałożenie na niego obowiązku ubezpieczenia się narusza jego interesy, bowiem zmusza go do zawarcia umowy, której zawarcie - w świetle przepisów prawnych - jest dobrowolne.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, iż obie przesłanki zostały spełnione i tym samym uznaje się, iż Uczelnia – stosując zapis z § 11.1 wzorców umów – dopuściła się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W przedmiotowej sprawie Uczelnia uwzględniła stanowisko Prezesa UOKiK i podjęła działania zmierzające do wycofania kwestionowanego postanowienia oraz do eliminacji skutków jego obowiązywania – poprzez wprowadzenie w życie od dnia 17.01.2007 r. Decyzji Rektora Uczelni nr 1/2007. Na mocy tej decyzji Uczelnia usunęła - ze stosowanych dotychczas wzorców umów – klauzulę zobowiązującą studentów do zawarcia umowy ubezpieczenia, zastępując ją postanowieniem, zgodnie z którym zawarcie umowy ubezpieczenia ma charakter fakultatywny.

W tym miejscu należy zwrócić uwagę, iż w odniesieniu do studentów, którzy zawarli z Uczelnią umowy przed 17.01.2007 r. – ww. decyzja będzie miała zastosowanie od 1.10.2007 r., kiedy upłynie okres obowiązywania aktualnego ubezpieczenia. Zmiana umowy zawartej z tymi studentami – np. w formie aneksów – nie zmieni skutków kwestionowanego postanowienia w postaci aktualnie obowiązującej umowy ubezpieczenia. Wskazani studenci będą zawierać umowy w nowym brzmieniu od następnego roku akademickiego.

Powyższa decyzja Rektora Uczelni jest natomiast wiążąca dla studentów, którzy nie opłacili jeszcze składki ubezpieczenia i tym samym umowa grupowego ubezpieczenia ich nie obejmuje. Zgodnie z decyzją mogą oni przystąpić do ubezpieczenia bądź też zrezygnować z tej możliwości. Opcja ta ma zastosowanie również w odniesieniu do studentów kolejnych lat studiów oraz studentów podejmujących naukę w roku akademickim 2007/2008.

Uwzględniając powyższe, należy uznać, iż w dniu wejścia w życie Decyzji Rektora Uczelni nr 1/2007, tj. 17.01.2007 r. – Uczelnia zaniechała stosowania zarzucanej jej praktyki.

Zgodnie z art. 23e ust. 1 i 2 ustawy o ochronie (...) Prezes Urzędu nie wydaje decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującej jej zaniechanie, jeżeli przedsiębiorca zaprzestał stosowania praktyki, o której mowa w art. 23a. W tym przypadku Prezes Urzędu wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w sentencji.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie (...), w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu w Krakowie, 30-011 Kraków, Plac Szczepański 5.

Z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Zastępca Dyrektora Delegatury w Krakowie
Leszek Piekarczyk

Otrzymują:

1. Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Stalowej Woli
ul. 1 Sierpnia 26
37-450 Stalowa Wola
2. RKR a/a.